

De impact van de coronacrisis op de ondersteuning van gezinnen in een kwetsbare situatie met kinderen van 0 tot 4 jaar

Ervaringen uit de intelligente lockdown

Anna Jansma
Onno de Zwart

De impact van de coronacrisis op de ondersteuning van gezinnen in een kwetsbare situatie met kinderen van 0 tot 4 jaar

Ervaringen uit de intelligente lockdown

Anna Jansma

Onno de Zwart

met medewerking van

Marije Voorwinden

Utrecht, november 2020

1 Samenvatting

Dit onderzoek is een eerste verkenning van de impact van de coronacrisis op (het bereik van) gezinnen in een (potentieel) (zeer) kwetsbare situatie met kinderen in de leeftijd 0-4 jaar en/of een kinderwens of kindje op komst (hierna: gezinnen in kwetsbare situaties¹). Deze verkenning gaat over de impact van de eerste 'intelligente lockdown' (hierna: lockdown).

Tijdens de verkenning is onderzoek gedaan naar het bereik van gezinnen tijdens de lockdown, naar vernieuwende initiatieven die toen ontstonden, en naar structurele problemen die op dat moment naar voren kwamen in het systeem van hulp en ondersteuning voor gezinnen in kwetsbare situaties.

Over het bereik van gezinnen is duidelijk geworden dat er door hulpverleners veel inzet is geleverd om gezinnen, waarvan bekend was dat zij in een kwetsbare situatie verkeerden, ook gedurende de periode van lockdown te bereiken. In veel gevallen is het ook gelukt om contact te houden met deze gezinnen, ook al gebeurde dit vaak op andersoortige manieren. In sommige gevallen leidde dit tot een toename van het contact met gezinnen. In andere gevallen werden gezinnen door het andersoortige contact minder bereikt. Dit was met name het geval bij gezinnen die geen beschikking hadden over goede voorzieningen, gezinnen met een migratieachtergrond, gezinnen waar de taal een probleem vormde, en gezinnen met grote zorgen over het coronavirus die daardoor contacten afhiielden. Daarnaast lukte het beter om contact met gezinnen te houden als de betrokken hulpverleners al goed samenwerkten

voordat de lockdown werd afgekondigd. Waar het lukte om contact te houden met gezinnen waarvan voor de lockdown al bekend was dat zij kwetsbaar waren, is het niet duidelijk in hoeverre het ook gelukt is om in contact te komen met gezinnen waar tijdens de lockdown een kwetsbare situatie is ontstaan. Wij vermoeden dat die groep nog niet goed in beeld is.

Vernieuwende initiatieven die tijdens de lockdown ontstonden, waren enerzijds initiatieven die naar verwachting vooral bruikbaar zijn in crisistijd. Anderzijds ontstonden er initiatieven die onderdeel zouden kunnen worden van een reguliere aanpak. De eerste resultaten van deze initiatieven lopen uiteen van cliënten die door het andersoortige contact meer durven te vertellen tot hulpverleners die onderling gemakkelijker samenwerken in de zorg aan kwetsbare gezinnen. Het is nog te vroeg om uitspraken te doen over de werkzame elementen van deze interventies.

Op basis van deze verkenning formuleerden wij zes structurele aandachtspunten in het systeem van hulp en ondersteuning voor gezinnen in kwetsbare situaties. Dit zijn: 1) de vaak nog grotendeels aanbodgerichte werkwijze van de jeugdgezondheidszorg (JGZ) 2) het ontbreken van (een overal beschikbaar) aanbod voor gezinnen in kwetsbare situaties 3) het ontbreken van (structurele) samenwerking tussen de geboortezorg, de JGZ en het sociaal domein 4) het ontbreken van (structurele) samenwerking tussen de JGZ en de kinderopvang 5) beperkt zicht op het ontstaan van nieuwe kwetsbaarheden van kinderen en gezinnen in de periode vanaf ongeveer 18 maanden tot 4 jaar en 6) de toegankelijkheid van de kinderopvang voor gezinnen in kwetsbare situaties.

Het Verwey-Jonker Instituut voerde deze verkenning uit in opdracht van de Bernard van Leer Foundation, in de zomer van 2020. Tijdens de verkenning is onderzoek gedaan naar de impact van de eerste 'intelligente lockdown'. Inmiddels is er echter sprake van een tweede (gedeeltelijke) lockdown en is

1 In bijlage 1 staat de definitie van gezinnen in een (potentieel) (zeer) kwetsbare situatie beschreven.

duidelijk dat de coronacrisis voor een langere periode zal aanhouden. Dat maakt het des te noodzakelijker om gericht te kijken naar mogelijkheden om de (langdurige) effecten van deze crisis zo veel mogelijk te beperken, bijvoorbeeld door goede en actuele monitoring van de ontwikkeling van kinderen en hun opvoeders en een gezamenlijke inspanning van alle bij deze gezinnen betrokken partijen.

COLOFON

Opdrachtgever	Bernard van Leer Foundation
Auteurs	A. Jansma, MSc Dr. O. de Zwart
Met medewerking van	T. Voorwinden, MSc
Foto titelblad	Adobe Stock
Uitgave	Verwey-Jonker Instituut Kromme Nieuwegracht 6 3512 HG Utrecht T (030) 230 07 99 E secr@verwey-jonker.nl I www.verwey-jonker.nl

De publicatie kan gedownload worden via onze website:
<http://www.verwey-jonker.nl>

ISBN 978-94-6409-043-7

© Verwey-Jonker Instituut, Utrecht 2020.

Het auteursrecht van deze publicatie berust bij het Verwey-Jonker Instituut.

Gedeeltelijke overname van teksten is toegestaan, mits daarbij de bron wordt vermeld.

The copyright of this publication rests with the Verwey-Jonker Institute.
Partial reproduction of the text is allowed, on condition that the source is mentioned.